

لنڈا بازار

فاروق عباس

سردیاں شروع تھیوں کول پہلے پاکستان دے ہر شہر اچ لنڈا بازار جھیندا ہے، تے ہر قسم دے لوک غیر ملکی استعمال تھے کچے مٹی دے مل تے گھنٹی کیتے لنڈے بازار اچ پینچ ویندے ہن۔ کئی لوک تاں لنڈے دے مال تے ایویں پوندے ہن، جیویں مفت دامال ہووے۔ اے بازار کئی لوکاں دیاں ضرورتاں پوریاں کریندا ہے، لوک امتحاں آندا ہے ہن، ٹٹول ٹٹول تے شنیاں کول ڈیکھدے ہن تے آہٹی پسند دیاں شنیاں گھن تے ٹر جلدے ہن، لنڈے بازار اچ ہر سال ارباں دا کاروبار تھیندا ہے لیکن لنڈے بازار دی حالت نی سدھدی، تے لنڈا بازار، لنڈا بازار ہی رہ ویندا ہے، اے ہئی گلہ بویاں بازار اچ کم کرٹ آلاں دی حالت ہوں جلدی بدل ویندی ہے۔

سرائیکی وسیب پاکستان دا لنڈا بازار ہے تے مختلف قسم دے لوک اپنیاں ضرورتاں پوریاں کرٹ واسطے ایندراخ کریندے ہن۔ کیں کول سٹے انسانی گردے لوٹھ ہوون، اوکول وپاری سرائیکی وسیب لچوں ستا گردہ گول ڈیندے ہن۔ عرباں کول اٹھاں دی دوڑ دے کیتے ہال لوٹھ ہوون تاں او سرائیکی وسیب لچوں درجناں دے حساب دے نال ہال سمگل کراتے گھن ویندے ہن۔ پاکستانی تے مڈل ایسٹ دے کیتے سستی لیبر سرائیکی وسیب لچوں ویندی ہے، اس وچھلے کراچی دے وچ کم کرٹ آلے مزدور طبقے اچ نوے فیصد لوک سرائیکی علاقوں دے نال تعلق رکھیندے ہن، ذہنی اچ کم کرٹ آلے ودست ڈسیندے ہن جو ذہنی اچ مزدوراں دی اکثریت سرائیکی ہے۔ ہیروئن دے سمگراں کول اے علاقہ سنیاں زینیاں دی وجہ کولوں آپٹے پاسے چکھیندا ہے۔ شدت پسنداں کول امتحاں سٹے خدکُش حملہ آوار مل ویندے ہن، لشکر جھنگوی تے ہنیاں دھشت گرد تنظیمیاں کول امتحاں سٹے مجاہد ملدے ہن۔ بغیر حلقے دے سیاستداناں کول امتحاں مناسب دامال اٹے قومی تے صوبائی اسمبلی دیاں سیٹیاں ملدیاں ہن۔ سرکاری تے فوجی افسر اتھوں دے رقباں کول ۵۰ روپے فی ایکڑ دے حساب دے نال سو سال کیتے لیڑتے گھن دے چکر اچ لگے رھندے ہن، ٹی وی چینل آلاں کول سٹے فنکار اتھوں لہبے ہن۔ این قسم دیاں ہنیاں وی ہوں ساریاں سنیاں شنیاں ہن جنھاں کول امتحاں لکھاں تاں سارے دوست ناراض تھی وین، لیکن اے حقیقت ہے جو پاکستان اچ زیادہ تر سنیاں شنیاں سرائیکی وسیب نال تعلق رکھیندیاں ہن۔

اگر اساتر تریخ تے نظر پاواں تاں سرائیکی وسیب حملہ آواراں دا لنڈا بازار هئی تے هندوستان تے حملہ کرڻ آلا ہر حملہ آوار پہلے سرائیکی وسیب کون آپنے قبضے تے گھن آندا هئی، ہزاراں سالاں تئیں جاری رهوڻ آله انھاں حملہ دی وجہ کولوں سرائیکی خد مختیاری دا جذبہ پھٹا بیٹھے هن۔ اے گلہ هڻ ریسرچ دے ذریعے ثابت تھی چکی هے جو زیادہ عرصے تئیں محکوم رهوڻ آلیاں قوماں حکومت کرڻ دے گربھلا ڈیندیاں هن تے همیشه همیشه کیتے پنھاں قوماں دے رحم و کرم تے ره وندیاں هن۔ ظلم کون پی ونجن تے اُف نہ کرڻ انھاں دے مزاج دا حصہ بن ویندا هے۔ اے ریسرچ اگر هک دفعہ ولا سرائیکی وسیب اچ کیتی ونجے تاں اسی هی قسم دے نتیجے سامنے آسن۔

سرائیکی مزاج دا پاکستان اچ رهوڻ آلیاں پنھاں قوماں کون چنگا اندازہ هے۔ اسی واسطے او وڈھی ڈیٹھائی تے ڈڈھپ دے نالے اساڈے علاقیاں اچ اساڈے حال اُتے منگ ڈلیندے هن۔ تئیں کون قومی اخباراں اچ کئی مشهور صحافی سرائیکیاں تے گپاں کریندے نظر آسن۔ یونیورسٹیاں اچ پرن آله سرائیکی نوجواناں دا پنھاں قوماں دے نوجواناں دے نال تعلق رهندا هے تے انھاں سرائیکی نوجواناں کون اندازہ تمھیندا هے چوپنیاں قوماں سرائیکیاں دے بارے اچ کیا سوچیندیاں هن۔ هک سرائیکی دوست کجھ عرصہ تئیں پونم دے نال وابستہ رهیا، او ڈسیندا هے چوپونم آله دوست وی سرائیکیاں تے گپاں کریندے هن، هک دفعہ هک بیلے اچ کیں پھٹاں لیڈر نے سرائیکی لیڈراں دے پاسے اعشارہ کرتے کھلدے هووے آگھا چو انھاں شوداں دا صوبہ کونی، اسان انھاں دے حقوق دی جنگ لڑوں۔

تئیں سرائیکی وسیب دا پکر لاتے ڈیکھو، تئیں کون سارے سرائیکی شہر غربت تے پیماننگی اچ پڈے نظر آسن، انھاں شہراں دیاں سڑکاں، بازار، ہسپتال، سکول، کالج تے سرکاری دفتر ڈیکھ تے ایوں لگدے هے، جوج کولوں سوسال پہلے بٹے هوون۔ حکومتی دلچپی نہ هووڻ دی وجہ کولوں سارے داسارا سرائیکی وسیب عبرت دانشاں بٹا پنا هے۔ تے اے گلہ میں شرطیہ آگھ سکدا هال چو اگر اسان عالی وی چپ رھے، آپنے لوگاں کون شعور نہ ڈتوے، سرائیکی جاگیر دا پنجاپ افسر شاھی تے پنھاں استعماری طاقتاں دے مقابلے اچ اکٹھے نہ تھیوے تاں وت اساڈے شہراں کون کابل تے بغداد ہڻ اچ دیر نہ لگی، اساڈے وسیب دا محروم طبقہ آپنیاں محرومیاں دا بدلہ ضرور چاسی، تے پڑھے لکھے تے سوکھے سرائیکی سب کول پہلے انھاں دا شکار بنسن۔ اسان لوکاں دیاں بند آگھیاں اسان کون انھاں دے بدلے دی جماع کولوں نہ بچا سگن۔

سرائیکی حقوق تے بقاء دی جنگ اس وچھلے کجھ بیکار سیاسی پارٹیاں لڑدیاں پئیاں هن۔ تربیہ، چالیہ سالاں کولوں کم کریندیاں اے سیاسی پارٹیاں اچ تئیں گلی محلے دے الیکشن وی نی جیت سگدیاں، انھاں پارٹیاں دے لیڈراں کون انھاں دے دفتر دے بہر بیٹھا چاء دے کھوکے آلا وی نی چاندا۔ انھاں پارٹیاں دا واحد مقصد پریس کانفرساں کرڻ تے انھاں پریس کانفرنساں اچ صحافیاں کون اکھیاں تے ڈندہ ڈکھاوڻ هوندا هے۔ تاج محمد لنگا اسی قسم دا هک پریس کانفرنسیا هئی۔ پے وی بہوں سارے پریس کانفرنسیے سرائیکی لیڈر موجود هن، انھاں داکم وی هکی جماع تے کھڑا هے، سارا زور اخباراں اچ خبراں لوواوڻ تک هے، تے عوام نال رابطہ داتے عوام کون آپنے حقوق دا شعور ڈیواوڻ انھاں لیڈراں کون کوئی شوق

کئی۔ درحقیقت انہاں اچ لیڈراں آلی کوئی خوبی ہے وی کونا، اے شوڈے تاں لیڈری دے شوق دے بہتھوں مجبور تھی تے میڈاں اچ دھرک مریندے ہن پاء۔

سرائیکی وسیب دی حک ہی بد قسمتی اتھاں دانشوراں دانہ ہووٹ ہے، اتنا قلم تے زیادتی تھیوٹ دے بعد وی تہاں کون سرائیکی مسائل اُتے لٹریچر کھنڈاں نہ ملیں۔ اساڈے وسب دے نال کنو کنو زیادتی تھیندی ہی ہے، اساڈے وسائل کیوں لنڈے دے مال آلی کار وکدے پے ہن، اساڈے دریاواں دے پانی دے پے لوک مالک کیوں بٹے کھرے ہن، اساڈے وسیب اچ صنعتاں کیوں کونہی، اساڈے وسیب اچ سرمایاکاری کیوں نی تھیندی ہی، اساڈے وسیب اچ سڑکاں، پلاں، ہسپتال، کالج یونیورسٹیاں، ریسرچ دے اداری کیوں کونہی، چہرے ہن او وی مردے ہووے بندے آلی کار نضاء دی حالت اچ ہن، اگر انہاں مسلاں تے لوک کم نہ کریں، آپٹے قلم نہ چاں، آہٹی آواز ہنہاں تہیں نہ پچھیں تے ہنہاں کون آواز چاوٹ تے نہ اُکسین تاں وت اے لٹ مار تھیندی رہ سی۔ پنجابی، بلوچ تے پٹھاں آبادکار اساڈے گھراں اچ وڑھ تے اساڈے ہاں تے منگ ڈلیں، کئی سرائیکی ہاں ماں پٹیو کولوں دور، بھجے اٹھاں اتوں ڈیھ ڈیھ تے مر سن، کئی لوک آپٹے جم دے حصے ویچ کے ڈھڈ دی بھاء و سمین، تے کئی جسم روز روز وکسن۔ تے آخر تے کوئی بہروں آیا اسلامی انقلاب ایں لنڈے بازار کولوں بھاء لا ڈیسی، تے ایں بھاء اچ سب کولوں پہلے گھنگے تے ڈورے بے قصور سڑن۔